

Zb. M.

Historia odlewnictwa na ziemiach czechosłowackich

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/4, 605-606

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Autor podkreśla konieczność zwrócenia większej uwagi na historię współczesnej nauki, na ważniejsze odkrycia XX wieku, które przechodzą już do historii poszczególnych dyscyplin. Równolegle z wzrastającym ciągle zróżnicowaniem nauk, z coraz wyraźniejszymi tendencjami do wąskiej specjalizacji następuje proces integracji. Na naszych oczach np. zacierają się granice oddzielające tzw. nauki ścisłe od nauk biologicznych, w których stosowane są coraz częściej metody oparte na najnowszych osiągnięciach fizyki i chemii. Proces ten — charakterystyczny przede wszystkim dla nauk biologicznych i technicznych — powinien znaleźć także odzwierciedlenie w problematyce historii nauki i techniki.

S. J. Płotkin sygnalizuje również konieczność szerszego kształcenia młodej kadry radzieckich historyków nauki i techniki oraz wydawania — obok nieperiodycznych „Woprosów Istorii Jestiestwoznanija i Tiechniki” — periodycznego organu z tego zakresu.

I. S.

O PROBLEMATYCE BADAŃ NAUKOWYCH NAD HISTORIĄ TECHNIKI

W nrze 11 z 1962 r. wewnętrznego powielanego wydawnictwa Komisji Historii Nauk Przyrodniczych, Medycyny i Techniki Czechosłowackiej Akademii Nauk „Zprávy Komise pro Dějiny Přírodních, Lékařských a Technických Věd ČSAV”¹ ukazał się artykuł doc. W. Jewsiewickiego *K problematice vědeckého bádání o dějinách techniky*. Jest to tekst referatu wygłoszonego w 1961 r. na posiedzeniu naukowym wspomnianej komisji².

Autor pisze tu o aktualności badań nad dziejami techniki, o znaczeniu ich popularyzacji, o specyfice tych badań oraz o źródłach i materiałach historycznych w tym zakresie. Redakcja zaznaczyła na wstępie, że traktuje artykuł jako dyskusyjny.

E. O.

MEDYCINA W HISTORII ŻEGLUGI MORSKIEJ

Nie spotykany w polskim czasopiśmiennictwie temat podjęli Czechosłowacy: w nrze 1/1961 miesięcznika transportowego „Doprava” ukazał się artykułik dra med. Jiriego Mairovsky’ego *Medicína v historii námořní dopravy*. Dowiadujemy się z niego m. in., że już w roku 450 p.n.e. flota ateńska miała lekarza okrętowego, który uczestniczył we wszystkich jej rejsach. Także rzymskie galery miały własnego lekarza. Autor pisze następnie o zaniku opieki lekarskiej w żegludze średniowiecznej oraz o zagadnieniach medyczno-morskich w dobie odkrycia Ameryki i w wiekach XVIII—XIX.

Z. Br.

HISTORIA ODLEWNICTWA NA ZIEMIACH CZECHOSŁOWACKICH

We wrześniu 1962 r. odbyła się w Pradze Międzynarodowa Konferencja Odlewnicza. Z tej okazji czeskie czasopismo „Technical Digest”, poświęcone postępowi technicznemu w krajach socjalistycznych i wychodzące w języku angielskim, przynosi w nrach 2 i 3/1963 artykuł na temat odlewnictwa na ziemiach czecho-

¹ Por. notatkę o organizacji badań nad historią nauki i techniki w Czechosłowacji w kronice nru 1/1963 „Kwartalnika”.

² Por. notatkę *Podróż naukowa do Pragi* w kronice nru 1—2/1962 „Kwartalnika”.

słowackich. Część pierwsza omawia odlewnictwo metali kolorowych począwszy od czasów prehistorycznych. Jest ona ilustrowana licznymi szkicami stanowisk odlewniczych oraz przykładami odlewów użytkowych i artystycznych świadczących o wysokim poziomie odlewnictwa w Czechach. Część druga artykułu omawia zagadnienia odlewnictwa żeliwa.

Zb. M.

O MASZYNACH PAROWYCH NEWCOMENA

Angielskie czasopismo „The Engineer” zamieszcza w nrze 5598 z 1963 r. wartościowy artykuł L. Rolta: *Thomas Newcomen. Narodziny maszyny parowej*. Autor omawia życie i prace Newcomena, szeroko opisując jego tłokowe maszyny parowe. Obok dokładnego scharakteryzowania konstrukcji przytoczono wyniki badań indykatorem pracy jednej z maszyn Newcomena; zbudowanej w 1746 r. Wykres indykatorem, sporządzony w 1895 r., jest niezwykle ciekawy z technicznego punktu widzenia.

Dużo miejsca w artykule poświęcono zastosowaniom maszyn Newcomena. Liczne ilustracje zamieszczone w artykule wzięto z książki jego autora *Thomas Newcomen. The Prehistory of the Steam Engine*.

Zb. M.

XVIII-WIECZNY TEATR W PRADZE

Czeskie czasopismo „Technický Magazín” zamieszcza w nrze 5/1963 w dziale *Z historii techniki* artykuł L. Jenička opisujący fazy rozwojowe budowy teatru istniejącego w Pradze do dnia dzisiejszego pod nazwą „Tylovo Divadlo”. Teatr ten zaczęto budować w 1781 r. i był on w ówczesnych czasach dużym osiągnięciem technicznym. Autor artykułu przytacza interesujące dane technologiczne i konstrukcyjne z lat budowy oraz daje przegląd faktów historycznych, a na ich tle — postaci związanych z budową teatru. Stare rysunki i zdjęcia podnoszą wartość artykułu.

Zb. M.

KOPARKI O NAPĘDZIE PAROWYM

Radzieckie czasopismo naukowo-techniczne „Stroitelnyje i Dorożnyje Masziny” zamieszcza w nrze 4/1963 w dziale *Z historii maszyn budowlanych* artykuł, omawiający rozwój koparek o parowym napędzie ruchów roboczych i jezdnych. Początkowo były to samobieżne koparki kolejowe, poruszające się po prowizorycznie układanych szynach. Produkowane w St. Zjednoczonych znalazły one zastosowanie przy budowie wielkich magistrali kolejowych biegnących przez kontynent amerykański oraz przy budowie linii kolejowej łączącej Petersbrug z Moskwą. W okresie późniejszym produkuje się koparki o napędzie parowym także i w Kanadzie, a w r. 1861 pojawiają się pierwsze koparki wieloczerpakowe produkowane we Francji — pracują one przy budowie Kanału Sueskiego, a później Panamskiego. Pierwsze koparki rosyjskie zbudowano w 1902 r. W artykule omówiono ich rozwój aż do 1917 r.

Zb. M.